

ПАМ'ЯТІ АКАДЕМІКА, ПРОФЕСОРА МИХАЙЛА ГЕОРГІЙОВИЧА ШАНДАЛИ

18 травня 2019 року пішов з життя Михайло Георгійович Шандала – видатний вчений-гігієніст, профілактик, педагог та наставник, доктор медичних наук, професор, академік АМН СРСР (нині РАМН).

Михайло Георгійович народився 10 липня 1928 року в м. Краснодар, де в 1947 р. закінчив із золотою медаллю середню школу № 28, а в 1952 р. з відзнакою – лікувальний факультет Кубанського медичного інституту. У 1952-1955 рр. М.Г. Шандала – аспірант, у 1955-1956 рр. – асистент кафедри загальної гігієни Кубанського медінституту. У 1957 р. там же захистив кандидатську дисертацію на тему: “Пылевой фактор и состояние здоровья рабочих на Новороссийских цементных заводах”, в якій уперше в експериментальних і натурних дослідженнях показав коніозогенну дію цементного пилу, що сприяло визнанню силікатозів як окремої нозологічної форми легеневої патології.

У 1957 р. був запрошений своїм учителем, професором П.Х. Чехлатим, на посаду асистента кафедри загальної гігієни Дніпропетровського медичного інституту. З 1968 до 1972 р. завідував кафедрою загальної гігієни ДМІ та одночасно працював проректором з навчальної роботи ДМІ (з 1969 до 1971 р.).

На основі результатів численних досліджень у 1967 р. М.Г. Шандала захистив докторську дисертацію на тему: “Ионизация воздушной среды как гигиенический фактор в черной металлургии”, в якій було вперше доведено, що негативні аероіони не є однозначно сприятливим фактором зовнішнього середовища, оскільки при тривалій дії високих концентрацій як негативних, так і позитивних уніполярних і біполярних аероіонів розвиваються несприятливі зміни функціонального стану організму, зокрема

кисневого і теплового обміну, гематологічних та деяких імунологічних показників тощо. Було науково обґрунтовано необхідність та здійснено гігієнічне нормування аероіонізації, розроблено пристрій автоматичного регулювання іонізаційного стану повітряного середовища в закритих приміщеннях.

Михайло Георгійович значну увагу приділяв навчально-методичному забезпеченню студентів та організації занять на кафедрі. М.Г. Шандала відомий своїми науковими трудовими досягненнями в декількох напрямках профілактичної медицини. За цей короткий період роботи на кафедрі

її науковий напрямок був присвячений методичним аспектам впливу та гігієнічного нормування атмосферних забруднювачів промислових міст, надсучасної для того періоду проблеми радіаційного забруднення довкілля м. Дніпропетровська у зв'язку з випробуванням атомної та водневої зброї, а також нового фізичного чинника довкілля – аероіонізації повітря.

Отримані унікальні наукові дані, які реалізовані у 2-х докторських та 6 кандидатських дисертаціях учнів М.Г. Шандали, стали фундаментом і злітною смугою наукової гігієнічної думки в майбутнє.

У подальшому, з 1971 до 1979 р. М.Г. Шандала – директор Київського НДІ загальної та комунальної гігієни ім. О.М. Марзєєва. У 1984-1989 рр. очолював вчену медичну раду МОЗ України. М.Г. Шандала зробив істотний внесок у наукове забезпечення гігієнічних заходів при ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції, неодноразово особисто брав участь у виїздах на Чорнобильську АЕС.

З 1991 р. Михайло Георгійович працює в Москві директором НДІ дезінфектології. У 1994 р. організував і протягом 15 років за сумісництвом

завідував кафедрою дезінфектології медико-профілактичного факультету післядипломної професійної освіти Першого МДМУ ім. І.М. Сеченова, де тривалий час працював професором.

Академік М.Г. Шандала

Незважаючи на свою зайнятість, поважний вік та відстань, Михайло Георгійович неодноразово навідувався до Академії, до своїх колег, учнів та послідовників, з якими завжди було чим поділитися – своїми ідеями, думками, планами.

У житті М.Г. Шандала було багато важливих, цікавих і драматичних подій, пов'язаних з післявоєнними роками, з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи в 1986 р. Значущими були роки (понад 15 років) і результати активного наукового співробітництва (під його керівництвом від СРСР) з Інститутом навколишнього середовища і здоров'я (IHSI) США і цілим рядом американських спеціалістів з проблем фізичних факторів навколишнього середовища, а також участь у 80-х роках у Міжнародному русі "Лікарі за запобігання ядерної війни" й багато іншого.

Під керівництвом Михайла Георгійовича підготовлено й захищено понад 30 докторських і кандидатських дисертацій. М.Г. Шандала – автор та співавтор близько 500 наукових робіт, у тому числі понад 20 монографій, зокрема: «Аэроионизация как неблагоприятный фактор внешней среды» (1974); «Гигиена окружающей среды» (1985); «Окружающая среда и здоровье населения» (1988); «Санитарный надзор за источниками электромагнитных излучений в окружающей среде» (1990); «Ультрафиолетовое излучение в профилактике инфекционных заболеваний» (2003) тощо.

Колектив кафедри загальної гігієни в 1960-1970-і роки

(зліва направо): в першому ряду – ас. Ж.В. Наумова, зав. каф., проф. М.Г. Шандала, ас. Е.І. Остапцева, ст. викл. Л.Н. Парсенюк, доц. Г.С. Калиниченко; у другому ряду – ас. В.В. Хлєбніков, препар. М.В. Цибченко, доц. В.М. Пазинич, лаб. А.І. Гастіліна, ас. Ю.Г. Ульянов; у третьому ряду – аспірант В.Я.Акименко, ст. лаб. Л.Є. Трофименко, ас. В.І. Чуприна

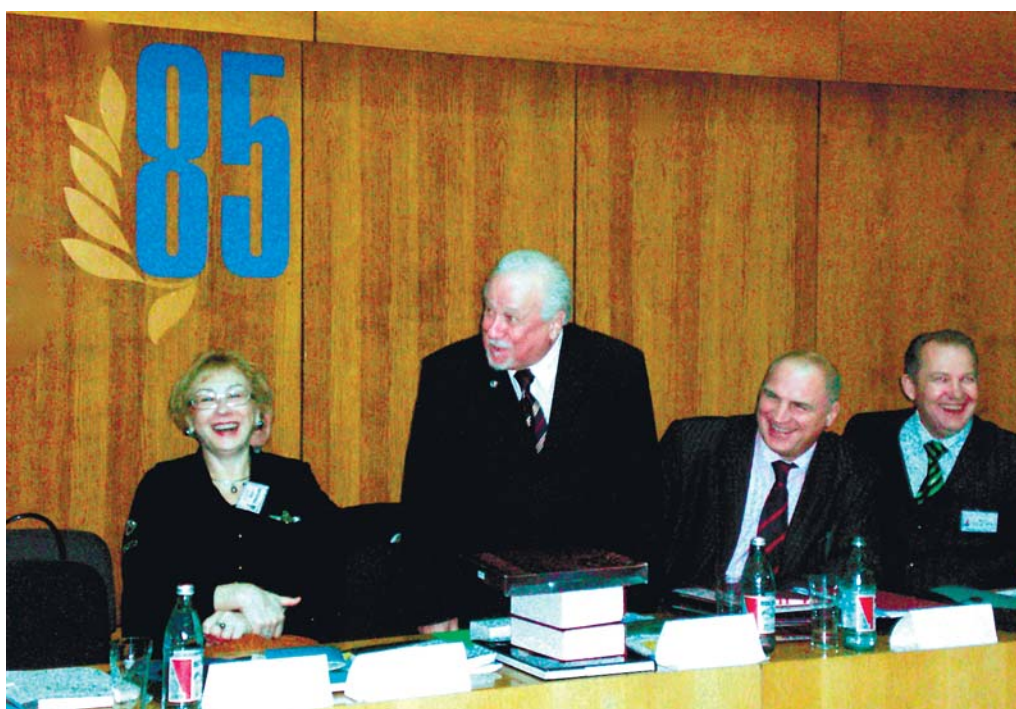

**З наставниками та послідовниками (зліва направо):
професор Е.М. Білецька; экс-ректор ДМІ, професор І.І. Крижанівська;
к.мед.н. З.Г. Гужва; академік, професор М.Г. Шандала**

М.Г. Шандала удостоєний звання Заслуженого діяча науки Української ССР (1981). Нагороджений орденами Жовтневої Революції (1976), Трудового Червоного прапора (1971), Дружби народів (1986), Пошани (2004), багатьма державними медалями, а також медаллю І.П. Павлова "За внесок у розвиток медицини й охорони

здоров'я", медаллю І.І. Мечникова "За практичний внесок у зміцнення нації" РАЕН, двома срібними медалями ВДНГ СРСР, дипломами премій імені Ф.Г. Кроткова РАМН та імені В.А. Рязанова РАМТН, іншими відзнаками відмінності. М.Г. Шандала – лауреат премії Уряду Російської Федерації 2010 р. в галузі науки і техніки.

**Святкування 85 річниці кафедри загальної гігієни ДЗ «ДМА» (зліва-направо):
член-кор. НАМНУ, професор Т.О. Перцева; академік РАМН, професор М.Г. Шандала;
академік РАМН, професор С.Ф. Гончаров; професор С.А. Рижченко**

Протягом багатьох років М.Г. Шандала був членом правлінь: Всеросійського наукового товариства гігієністів і санітарних лікарів; Всеросійського науково-практичного товариства епідеміологів, мікробіологів і паразитологів; національної організації дезінфектологів. Протягом ряду років був членом "The Bioelectromagnetics Society of USA" (1978-1991); "The Association for Professionals in Infection Control and Epidemiology" (1999-2000); науково-методичної ради при головному державному санітарному лікарі Росії; член бюро відділу профілактичної медицини РАМН, заступник головного редактора журналу "Гигиена и санитария", член редколегії наукових журналів "Эпидемиология и

инфекционные заболевания", "Дезинфекционное дело", "Медичні перспективи".

Немає слів, немає засобів, які могли б притишити це велике горе. Керівництво, співробітники кафедри загальної гігієни Державного закладу «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України» висловлюють щире співчуття рідним і близьким з приводу смерті М.Г. Шандала, сумують разом з ними.

Михайла Георгійовича ми завжди будемо пам'ятати як висококваліфікованого фахівця, колегу, який завжди прийде на допомогу, оптиміста, виключно порядну, щиру і чесну людину. Світла пам'ять про Михайла Георгійовича завжди залишиться в наших серцях!

***Ректорат ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»,
колектив кафедри загальної гігієни ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»,
Громадська організація «Українська Асоціація громадського здоров'я»
(філія у Дніпропетровській області)***